

זהר הקדוש

עם ביאור הכתר והכבוד

פרשת שמות + ירידת הקב"ה ופמלייתו בגלות ישראל

הפמליא של מעלה, יפרש שהוא נרמז בפסוק 'ואלה שמות בני ישראל'.
עד דהו אָזלי - עד שהיו הולכים רבי חייה ורבי יוסי בדרך מאושא ללוד, פגע בהו - פגש אותם רבי אבא. אָמר רבי יוסי, הא שכינתא הכא, דחד ממאריהון דמתניתין עמנא - הרי השכינה נמצאת כאן, שהרי אחד מבעלי המשנה עמנו. אָמר רבי אבא לרבי חייה ורבי יוסי ושאל אותם, במאי עסקיתו - במה אתם עוסקים כעת. אָמר רבי יוסי והשיב, בהאי קרא - בפסוק זה אנו עוסקים, דכתיב 'אנכי ארד עמך מצרימה' וגו', ומשמעו, שהבטיחו הקב"ה ליעקב שירד רק הוא לבדו עמו למצרים. אבל פד נחת - כאשר ירד יעקב למצרים, דכתיב (שם א א) 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב', מן הריבוי שנאמר 'את יעקב', את אוליף דכלהו נחתו - אתה למד שהקב"ה וכל הפמליא של מעלה ירדו עם יעקב למצרים, וכפי שהתבאר שכיון שירד הקב"ה עם יעקב מי רואה אותו ואינו יורד עמו למצרים.

רבי אבא יוכיח באופן אחר שכל צבא מעלה ירדו עם הקב"ה למצרים, ולכן יקדים לבאר את נבואת יחזקאל.
אָמר ליה ושאל רבי אבא לרבי יוסי, וְדא לחוד הות - וכי זה לבד היה, שירד הקב"ה עם פמלייתו למצרים עם יעקב, וכדי לפרש מי עוד ירדו עמו פתח רבי אבא וְאָמר לפרש את הפסוק (יחזקאל א א) 'היה היה דבר יהוה אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פְּשְׁדִים על נהר פְּבַר'. ומדייק רבי אבא, תלת פלוגתו הכא - שלש קושיות המפליגות את השכל מהבנת ענין זה יש כאן. חדא, דתנינו - הראשונה קשה, שהרי למדנו (מו"ק כה.) אין שכינה שורה בחוצה לארץ, ואם כן איך שרתה השכינה על יחזקאל בארץ כשדים. וחדא, דלא הוה מהימן כמשה - ועוד קשה, שהרי יחזקאל לא היה נאמן כמו משה דכתיב ביה - שכתוב בו (במדבר יב ז) 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', והיינו, שהיה נאמן שלא לספר כל מה שראה מכבוד השכינה, והוא - ומאיך יחזקאל נראה שלא היה נאמן כמשה, שהרי גלי ופרסם כל גזיאי דמלכא - גילה ופרסם את כל גזי המלך, כפי שהולך ומתנבא בהמשך הכתובים. וחדא, דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה - ועוד, שנראה כמי שאינו שלם בדעתו, כיון שחוזר כמה פעמים לומר שראה את הנבואה, כמו שכתוב (יחזקאל שם ד) 'וארא והנה רוח סערה', 'וארא החיות' (שם פסוק טו), 'וארא קעין חשמל' (שם פסוק כז).

במאמר זה יבאר רבי חייה כי מאחר שירד הקב"ה עם יעקב למצרים, ירדו עמו כל הפמליא של מעלה, ויוכיח זאת ממה שאמרו אצל יתרו שכיון שיצא אליו משה יצאו עמו כל ישראל. ורבי אבא מוסיף שכל צבאי מעלה ירדו עמו. ובוה יבאר עוד את נבואת יחזקאל שהיה בגלות והתגלה בו גזי המלך.

רבי חייה הוה אָזיל - היה הולך בדרך מאושא ללוד, והוה רכיב על חמרא - והיה רוכב על החמור, והוה - והיה רבי יוסי עמיה - הולך עמו בדרכו. נחית - ירד רבי חייה מן החמור, ושקליה בידוי לרבי יוסי - ואחז בידיו של רבי יוסי.
אָמר ליה רבי חייה לרבי יוסי, אי בני עֲלְמָא יְדַעְיוּ יְקָרָא סְגִיָּא דִיעֲקֵב בְּשַׁעְתָּא דְאָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא - אם היו יודעים בני העולם את כבודו הרב שהיה ליעקב בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא 'אנכי ארד עמך מצרימה' (בראשית מו ד), הוּוּ מִלְחֵי עֲפָרָא תְּלַת פְּרָסֵי קָרִיב לְקַבְרֵיהּ - היו מלחכים את העפר שבשלש הפרסאות הקרובים לקברו של יעקב אבינו.

ומבאר רבי חייה, דהכי מפרשי מרנא רברבי עֲלְמָא מְאָרִיָּהוּן דְּמִתְנִיָּתָא - כי הנה כך מפרשים רבותינו גדולי עולם בעלי המשנה, פתיב (שמות יח ז) 'ויצא משה לקראת חותנו', ואז אהרן חמא למשה דנפק, ונפק עמיה - אהרן הכהן ראה שיצא משה לקבל את חותנו יתרו והצטרף ויצא עמו, ואלעזר בן אהרן ונשיאי נפקו עמיה - ואלעזר בן אהרן והנשיאים והזקנים יצאו עם אהרן, ראשי אבהו ומערעי כונשתא וכל ישראל נפקו עמהו - ראשי אב וקרואי העדה וכל בני ישראל יצאו עמהם, אשתכחו דכל ישראל פלהו נפקו לקבליה דיתרו - נמצאו שכל בני ישראל כולם יצאו לקראת יתרו, שהרי מאן חמא למשה דנפיק, ולא יפוק - מי רואה את משה שיצא ואינו יוצא, לאהרן ולרברבי דנפקי, ולא יפוק - ומי רואה את אהרן ולגדולי ישראל שיוצאים ואינו יוצא, אשתכח דבגין משה נפקו כולהו - נמצא שבשביל משה יצאו כל בני ישראל לקראת יתרו. ומסיק רבי חייה לבאר גודל כבודו של יעקב, ומה אי בגין משה כף - ואם שבביל משה שיצא יצאו כולם, אם כן בגין קודשא בריך הוא פד אָמר - שבביל הקדוש ברוך הוא כאשר אמר 'אנכי ארד עמך מצרימה', על אחת כמה וכמה שכל הפמליא של מעלה ירדו עמו.

לאחר שפירש רבי חייה שבעקבות כך שירד הקב"ה עם יעקב למצרים הצטרפו עמו כל

רבי חייה הוה אָזיל מאושא ללוד, והוה רכיב על חמרא, והוה רכיב יוסי עמיה.
נחית רבי חייה ושקליה בידוי לרבי יוסי.
אָמר ליה, אי בני עֲלְמָא יְדַעְיוּ יְקָרָא סְגִיָּא דִיעֲקֵב בְּשַׁעְתָּא דְאָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא 'אנכי ארד עמך מצרימה' (בראשית מו ד), הוּוּ מִלְחֵי עֲפָרָא תְּלַת פְּרָסֵי קָרִיב לְקַבְרֵיהּ.
דהכי מפרשי מרנא רברבי עֲלְמָא מְאָרִיָּהוּן דְּמִתְנִיָּתָא, פתיב (שמות יח ז) 'ויצא משה לקראת חותנו', אהרן חמא למשה דנפק ונפק עמיה, ואלעזר ונשיאי נפקו עמיה, אבהו ומערעי כונשתא וכל ישראל נפקו עמהו, ואז אהרן חמא למשה דנפק, ונפק עמיה - אהרן הכהן ראה שיצא משה לקבל את חותנו יתרו והצטרף ויצא עמו, ואלעזר בן אהרן והנשיאים והזקנים יצאו עם אהרן, ראשי אבהו ומערעי כונשתא וכל ישראל נפקו עמהו - ראשי אב וקרואי העדה וכל בני ישראל יצאו עמהם, אשתכחו דכל ישראל פלהו נפקו לקבליה דיתרו - נמצאו שכל בני ישראל כולם יצאו לקראת יתרו, שהרי מאן חמא למשה דנפיק, ולא יפוק - מי רואה את משה שיצא ואינו יוצא, לאהרן ולרברבי דנפקי, ולא יפוק - ומי רואה את אהרן ולגדולי ישראל שיוצאים ואינו יוצא, אשתכח דבגין משה נפקו כולהו - נמצא שבשביל משה יצאו כל בני ישראל לקראת יתרו. ומסיק רבי חייה לבאר גודל כבודו של יעקב, ומה אי בגין משה כף - ואם שבביל משה שיצא יצאו כולם, אם כן בגין קודשא בריך הוא פד אָמר - שבביל הקדוש ברוך הוא כאשר אמר 'אנכי ארד עמך מצרימה', על אחת כמה וכמה.

עַד דְּהוּוּ אָזְלִי, פִּגְעַ עָהוּ רַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא שְׂכִינְתָּא הָכָא, דְּחַד מִמְּאָרִיָּהוּן דְּמִתְנִיָּתִין עֲמָנָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּמַאי עֲסָקִיתוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּהַאי קְרָא, דְּכִתְיִב 'אֲנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרִימָה' וְגו', פִּד נַחַת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, דְּכִתְיִב (שֵׁם א א) 'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה, אֶת אֲוִלָּיִף דְּכִלְהוּ נַחְתוּ. וְכִפִּי הִשְׁתַּבַּר שְׂכִינּוּן שִׁירַד הַקַּבְ"ה עִם יַעֲקֹב מִי רוֹאֵה אוֹתוֹ וְאִינוּ יוֹרֵד עִמּוֹ לְמִצְרַיִם.

לאחר שפירש רבי חייה שבעקבות כך שירד הקב"ה עם יעקב למצרים הצטרפו עמו כל

התבאר שנבואת יחזקאל מוקשית מכמה פנים, ועתה יבוא לתרץ ויבאר כי היא היתה כדי לנחם את בני ישראל בגלותם.

דכתיב 'הפאים מצרימה את יעקב', והיינו, שבא לרבות כל אלו שבאו עם יעקב למצרים.

דבר אחר, רבי אבא פתח לדרוש בענין ירידת השכינה עם ישראל לגלות, ואמר, תא חזי - בא ראה, ווי לון בני נשא דלא ידעין - אוי להם לבני אדם שאינם יודעים, כי הם עמי הארץ, ולא משגיחין - או אפילו אם הם תלמידי חכמים, אינם נותנים על לבם להתבונן בפולחנא דמאריהון - בעבודת ריבונם, דתניא - כי כך שנינו, אמר רבי יצחק, בכל יומא ויומא בת קול נפקת מטורא דחורב - בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואמר - ומכריזה ואומרת, ווי לון לבני נשא מפולחנא דמאריהון - אוי להם לבני אדם מעבודת ריבונם, שאינם מקיימים כראוי מצוות עשה ולא תעשה, ווי לון לבני נשא מעלבונה דאורייתא - אוי להם לבני אדם מעלבונה של תורה, שאינם עוסקים בה והיא עלובה ביניהם.

ובענין פחיתותו של מי שאינו עוסק בתורה יש להביא מה דאמר רבי יהודה - שאמר רבי יהודה, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא - כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה, ומסגל עובדין טבין - ורוכש לעצמו מעשים טובים, ירית עלמא שלימא - יורש עולם שלם, היינו שזוכה גם לעולם הזה וגם לעולם הבא.

וכן מאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא - אבל כל מי שלא עסק בתורה בעולם הזה, ולא עביד עובדין טבין - ולא עשה מעשים טובים, לא ירית לא האי ולא האי - אינו יורש לא את העולם הזה ולא את העולם הבא.

מדברי רבי יהודה משמע שאף העוסק בתורה ומקיים מצוות אך לא בשלמות גם כן אינו זוכה, ועל כן מקשה על זה ממקום אחר.

ושואל, כיצד אתה אומר שכל שאינו מקיים תרי"ג מצוות בשלמותו אינו זוכה לעולם הבא, והרי כבר למדנו כי אית מאן דירית עלמיה כפום אתריה - יש מי שיורש את עולמו כפי מקומו, וכפום מה דחזי ליה - וכפי מה שראוי לו לפי מעשיו בעולם הזה, הרי שיש מידה אמצעית, שאמנם אינו זוכה בשלימות אולם זוכה לרשת את עולמו כפי מעשיו.

אמר רבי יצחק, לא תנן - לא למדנו שמאבד את שני העולמות אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל - אלא מי שאין לו מעשים טובים כלל, אבל מי שיש לו אפילו מעט מעשים טובים, יורש את עולמו כפי הראוי לו לפי מעשיו, הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

במתניתא דילן - כך הסקנו שרתה השכינה על יחזקאל כיון

אלא, הכי אסיקנא במתניתא דילן, חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה - דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה, וברשותא דקודשא בריה הוא גלי כל מה דגלי - וברשותו של הקדוש ברוך הוא גילה את כל מה שגילה, וכלהו אצטריה דיגלי ויפרסם, על חד תרין ממה דגלי - ובאמת היה נצרך לגלות ולפרסם הכל יותר ממה שגילה בפועל, כי על כל גילוי שגילה היה צריך לגלות עליו עוד שנים כמותו, דהכי תנו, מאן דרגיל למסבל צערא, - שהרי כך למדנו (לעיל ב.), כי מי שרגיל לסבול צער ובאה עליו צרה יכול לסובלה כיון שהורגל בצער. אבל מי שאינו רגיל לסבול צער ובאה עליו צרה, אינו יכול לסבול את הצער ומצטער עליו הרבה. וכך היה אצל בני ישראל כשירדו לגלות בבל, שלא היו רגילים בצרות והצטערו מאוד, עד שחשבו מגודל צערם שהקב"ה עזב אותם ואינו משגיח עוד עליהם, על כן הוצרך יחזקאל להראות ולפרסם שהקב"ה וכל הפמליא של מעלה נמצאים עמהם בגלות, וכלא אצטריה - ומשום כך היה הכל נצרך להתפרסם. ובה יתיישבו שלש הקושיות. כי בעבור נחמת ישראל שרתה השכינה אף בחוצה לארץ, ומטעם זה גילה להם מגנזי המלך כדי שידעו ויאמינו שהקב"ה נמצא עמהם אף בגלות. והיה עומד ומגלה עוד ועוד עד שראה שנחה דעתם של ישראל, ולכן נאמר כמה פעמים 'ארא'.

לאחר שהתבאר שהקב"ה וכל צבא מעלה ירדו עם בני ישראל בגלות, יבאר בזה רבי אבא שכך היה אצל יעקב.

ומסיים רבי אבא מי ירדו עם הקב"ה למצרים עם יעקב. וימקלמין - ומעולמים אפילו אם גלו בני ישראל בגלל עוונות, לא שביק קודשא בריה הוא לישראל בגלותא, עד דהנה אתי למידר דיוריה עמהון - לא עזב הקדוש ברוך הוא את בני ישראל בגלות, עד שהיה בא לדור את דירתו עמהם. ואם

כן כל שפון בייעקב שלא גלה בגלל עון, דהנה נחית בגלותא - שהיה יורד לגלות מצרים, וקודשא בריה הוא שהוא תפארת, ושכינתיה שהיא מידת המלכות, וקדישין עלאין - ומלאכים עליונים של תפארת, ותתאין - ומלאכים תחתונים של המלכות, ורתיקין - ומרכבות השכינה והמלאכים, דנחתו כלהו עם יעקב - שירדו כולם עם יעקב למצרים. ומביא רבי אבא ראייה, דהא הוא

אלא, הכי אסיקנא במתניתא דילן, חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה וברשותא דקודשא בריה הוא גלי כל מה דגלי, וכלהו אצטריה דיגלי ויפרסם על חד תרין ממה דגלי. דהכי תנו, מאן דרגיל למסבל צערא, וכלא אצטריה.

וימעלמין לא שביק קודשא בריה הוא לישראל בגלותא, עד דהנה אתי למידר דיוריה עמהון. כל שפון בייעקב דהנה נחית בגלותא וקודשא בריה הוא ושכינתיה וקדישין עלאין ותתאין ורתיקין דנחתו פלהו עם יעקב, דהא הוא דכתיב 'הפאים מצרימה את יעקב'.

דבר אחר, רבי אבא פתח ואמר, 'אתי מלבנזון פלה אתי מלבנזון תבוא' (שיה"ש ד ח). תא חזי, ווי לון בני נשא דלא ידעין, ולא משגיחין בפולחנא דמאריהון, דתניא אמר רבי יצחק, בכל יומא ויומא בת קול נפקת מטורא דחורב ואמר, ווי לון לבני נשא מפולחנא דמאריהון, ווי לון לבני נשא מעלבונה דאורייתא.

דאמר רבי יהודה, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, ומסגל עובדין טבין, ירית עלמא שלימא. וכל מאן דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ולא עביד עובדין טבין, לא ירית לא האי ולא האי.

והא תנו, אית מאן דירית עלמיה כפום אתריה, וכפום מה דחזי ליה. אמר רבי יצחק, לא תנו, אלא מאן דלית ליה עובדין טבין כלל.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים